

Inserati se sprejemajo in velja trisopna peti-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 če se tiska trikrat.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu (administracija) in ekspedicijski na mestnem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

Vredništvo je na mestnem trgu h. št. 9, v II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . .	15 gl. — kr
Za pol leta . . .	8 " — "
Za četrt leta . . .	4 " — "
Za en mesec . . .	1 " 40 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . .	13 gl. — kr.
Za pol leta . . .	6 " 50 "
Za četrt leta . . .	3 " 30 "
Za en mesec . . .	1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. več na leto.

Izhaja vsak dan, izvenemski delje in praznike, ob 1/2 6 popoldne.

Deželni zbor kranjski

prišel je danes 17. t. m. zopet svoje zborovanje. Predsedoval je deželni glavar grof Thurn, ki je zboru naznanil, da so cesar dovolili, naj deželni zbor kranjski nadaljuje svoje delovanje. Ko je Baron Taufferer potem storil obljubo, spominjal se je g. deželni glavar veselega dogodka v cesarski rodbini ter naznanil, da je deželni odbor pri tej priliki sporočil cesarju in cesarjeviču najponižnejšo čestitko, ki so jo cesar, cesarjevič in cesarjevičina blagovoljno sprejeli, ter deželnemu zastopu sporočili svojo zahvalo. Tudi se je spominjal 600letne slovesnosti, pri kateri so se prebivalci med seboj skušali, kdo bode lepše in iskrenješo cesarju pokazal svojo ljubezen, zvestobo in vdanost. Tudi se je zahvalil vsem, ki so se trudili in sodelovali pri tej priliki. Konečno je izrekel željo, naj bi enaka vzajemnost in složnost, kakor se je pri tej priliki pokazala, zmerom navdajala prebivalce kranjske, ter sklenil s trikratno „Slavo“ presvitlemu cesarju in njegovi rodbini, ki je navdušeno odmevala med poslanci.

Za tem se prebere in potrdi zapisnik zadnje seje, in g. deželni glavar naznani, da so cesar potrdili od zadnjega zbora sklenjeni postavi glede ubožnih farnih zavodov in uničevanja predenice po deteljah. Tudi prebere celo vrsto došlih peticij in drugih dopisov, ki se v pretres izročé raznoterim odsekom.

Dr. Zarnik stavi samostojni predlog, da se naj statut ljubljanskega mesta vzame v pretres, in naj se v ta namen izvoli poseben odsek. G. deželni glavar naznani, da bode ta predlog stavljal na dnevni red prihodnje seje ter dr. Zarniku dal priliko ga utemeljiti.

Na to so bile v prvem branji rešene druge točke dnevnega reda in so se v pretres izročila: Poročilo deželnega odbora o hiralniških ustanovah; poročilo deželnega odbora o račun-

skem sklepu zemljiščno-odveznega zaklada za l. 1882; poročilo deželnega odbora o proračunu zemljiščno-odveznega zaklada za l. 1884; poročilo deželnega odbora o računskem sklepu norišno-stavbenega zaklada za l. 1882; poročilo deželnega odbora o računskem sklepu vino- in sadjerejske šole na Slapu za l. 1882; poročilo deželnega odbora o računskih sklepih deželnih dobrodelnih zavodov za l. 1882; poročilo deželnega odbora z računskim sklepom prisilne delalnice za l. 1882; poročilo deželnega odbora z računskim sklepom in glavnim pregledom deželnega zaklada za l. 1882; poročilo deželnega odbora s proračuni deželnega zaklada in njegovih podzakladov za l. 1884; poročilo deželnega odbora s proračunom za l. 1884 in računskim sklepom za l. 1882 gledišnega zaklada; poročilo deželnega odbora z računskim sklepom normalno-šolskega zaklada za l. 1882; poročilo deželnega odbora s proračunom normalno-šolskega zaklada za l. 1884; poročilo deželnega odbora z računskimi sklepi za leto 1882 in proračuni za l. 1884 ustanovnih zakladov, vsa finančnemu odseku; — poročilo deželnega odbora o obvezi zarovalnic proti požarom k plačevanju za požarne brambе; poročilo deželnega odbora zaradi potrjenja nekterih občinskih priklad pa gospodarskemu odseku; letno poročilo deželnega odbora za čas od 1. julija l. 1882 do konca julija l. 1883 bode pa dobil v pretres v ta namen izvoljeni posebni odsek.

Zadnja točka dnevnega reda bila je poročilo deželnega odbora o letošnjih volitvah deželnih poslancev. Deželni glavar grof Thurn želi, da bi se ta točka odložila za prihodnjo sejo, ko bo navzoč podpredsednik (g. Grassellija ni bilo v zboru), da bo predsedoval, poslanca dr. Zarnik in Svetec pa se upirata temu in zbornica sklone, tudi to točko rešiti danes. Na to poročevalce gosp. Murnik opomni, da

je to poročilo sestavil še prejšnji deželni odbor in kot tako naj se tudi sprejme; sedanjí odbor se ne sklada z vsemi v njem navedenimi razlogi.

Potrdijo se potem volitve poslancev: Karola vit. Bleiweisa-Trsteniškega in Luka Robiča, Ivana Krsnika, Karola Kluna in Blaža Moharja, dr. Jos. Poklukarja, dr. Val. Zarnika in dr. Vošnjaka, Mateja Lavrenčiča, Viljema Pfeiferja, Luka Sveteca, dr. Jurija Šterbenca in dr. Fr. Papeža, Karola Rudeža in Primoža Pakiza, dalje mestnih: Petra Grassellija in dr. Alf. Mošeta, vit. Jos. Schneida, dr. H. Dolenca, prof. Fr. Šukljeta, Jos. Brauneta in O. Detelje.

Volitev kupčijske zbornice, ki je po od-povedi svojega predsednika g. J. Kušarja volila grofa Thurna in pa prej že g. Murnika, se ravno tako brez ugovora potrdi.

O volitvi v Črnomlji, od koder je prišlo več protestov proti izvolitvi g. Deu-a, ter v Tržiči (med dr. Samecem in grofom Thurnom) bo deželni odbor poročila še le podal.

Za pretres volitev v velikem posestvu voli se po predlogu dr. Papeževem poseben odsek petih udov, v kterega so izvoljeni: Svetec (načelnik), baron Apfaltrern (podpredsednik), Krsnik (zapisnikar), dr. Zarnik in dr. Papež.

Predsednik potem sklone sejo naznanivši, da bo prihodnja danes teden, to je v ponedeljek 25. t. m. V tem bodo zborovali in posvetovali se odseki, gospodarski ima sejo že danes, finančni pa jutri.

Trideseto občno zbirališče katolikov.

V Düsseldorfu na Pruskem Porenji so zborovali katoliki od 9.—12. t. m. Sklepni govor je imel znani vodja katoliškega središča v pruskem deželnem in v nemškem državnem zboru. Bilo je navzočih mnogo katolikov iz

Listek.

Opazke o sestavku

„Kranjske šole in Habsburžani, njihovi pospešitelji“.

Spisal J. Vrhovec.

(Dalje.)

Vendar mora biti iz navedenega jasno vsakemu, da so se v tako zelo obsojenih jezuitskih šolah vsi disciplinarni prestopki strogo kaznovali. Brez vsake pomanjkljivosti pa je ni bilo, niti je ne bode šole pod milim nebom; najmanj pa so še dandanašnje liberalne. Jako dvomimo, da bi bilo po volji g. pisatelju, ko bi obrnili njegovo logiko nanj. Vzemimo slučaj, da je g. profesor ravnatelj kaki srednji šoli. Vsi očitni izgedi učencev se obravnavajo pri konferenci ter odloči dotičnim primerna kazen; tudi olajšljive okoliščine se jemljó v poštev;

ne obsodijo se vsi jednako. Ako bi čez 200 let kak zgodovinar iz teh protokolov zajemal gradivo ter sklepal iz teh posameznih slučajev na splošno disciplino, — mislimo, da bi ne odobril tega. Čestokrat se čita po časnikih o razuzdanosti dijakov; tako na pr. se je pred nekaj meseci slišalo, da je v Gradišču strelil dijak na profesorja. Kdo pri zdravi pameti bi pač trdil, da je disciplina one šole sploh slaba! Iz posameznih slučajev se ne sme sklepati na splošno.

Jako zelo se spodtika g. pisatelj tudi nad dramatičnimi predstavami, ki so bile v jezuitskih šolah v navadi. O njih piše na 36. str. tako: „Mimo tega premalo ostrega postopanja šolskih oblasti proti razsajanju in nepoštenemu vedenju dijakov kvarile so mladino še po vseh jezuitskih šolah vpeljane dramatične predstave. Bile so sicer po večjem vse verskega značaja in njihovi predmeti vzeti iz svete zgodovine, a izbirali so se dostikrat zelo spodtakljivi pred-

meti. Te predstave smatrale so se del šolskega poduka. V šoli naučil se je dijak klasične latinščine, ker pak je delal jezuitski red na to, da pride v dotiko z najvišjimi stanovi, trebalo je njegovim članom tudi zunanje olike, in ravno predstave zdele so se pripravne, oprostiti mladino boječnosti in one nerodnosti, ki marsikoga do groba ne zapusti. Predstavljalci bili so po največ sinovi bogatih in vplivnih staršev in v igri mojstersko izurjeni. Vabili so se k predstavam ne le stariši predstavljalcev, ampak tudi člani vseh viših stanov ljubljanskih sploh. Na kmetske sinove, ki jim je bilo zunanje olike pač bolj treba, se ni dosti ozir jemalo, ker niso imeli enacih zvez s plemenitimi in grofovskimi hišami. Če bi bilo ostalo pri tem, bi te igre ne bile še toliko škodljive javni npravnosti, a iz šole preselile so se na cesto. Dovolilo se je namreč ubogim dijakom mnogokrat, take igre na javnih prostorih predstavljati, da si prislu-

vseh krajev Evrope, a tudi iz Amerike, mnogo jih je poslalo pozdravljenje. Pri taki priliki je nasvetoval Windthorst mednarodno zvezo katolikov vseh dežel, ki ima delati za ohranjenje cerkvenih pravic, posebno pa za svobodo sv. Očeta. Windthorst je priporočal tudi, da naj se osnujejo družbe za molitev, ki bi prosile za edinost v sveti veri. Vstanovile naj bi se 20. novembra. Ta dan namreč bodo praznovali protestantje rojstveni dan Martina Lutra. Takrat bodo mnogo mnogo imeli opraviti, posebno bodo pa priporočali „veselo čvrsto vojsko rimskemu antikristu“. Kajti s tem bodo zvršili oporoko, katero jim je Luter na smrtni postelji izročil, rekoč: „Zapuščam vam sovraštvo zoper papeštvo“. Res da, protestantje živijo v vednem razprtju med sabo, a v sovraštvu do papeža so pa vsi edini. Ker so pa toliko bobnali in še bobnajo zoper katolike, pričakovali so gotovo, da se bodo katoliki oglasili, no, res da, oglasili so se. A vendar kaj takega niso pričakovali. Windthorst je precej pri začetku zborovanja rekel, pri takih prilikah katoliki skrbijo le za-se, in res so se ogibali vsega nasprotnega ter niti niso omenili tega, kar se godi v nasprotnem taboru. Le k sklepu so si katoliki segli v roke, ter obljubili, da hočejo moliti za združenje ločenih bratov. S tem se hočejo skazovati katoliki proti izvrševalcem Lutrove poroke.

Skoraj ob isti uri, ko je Windthorst nagovarjal katolike moliti za protestante, položil je dedni prine pruski lavorov venec na Lutrov grob, rekoč: Luter je prinesel svobodo vesti in strpljivost. Toliko prepirljiv in nespravljaliv do drugače mislečih je bil malokdo, kakor Luter, a ne samo zoper katolike, marveč tudi zoper vsacega, ki ni veroval v njegovo nezmotljivost. Ali iz silovitosti, s katero je napadel Rim in iz nestrpnosti, katero je imel do katolikov, izemila se je razposajenost in zanikanje. Potomeci so se poprijeli le oblike, s katero je napadal Luter katoliško cerkev, a sisteme ne, kateri na ljubo je on razdvojil cerkev. — Tega, tako je rekel nekako dedni prine, treba se je držati, a ne suhoparne črke. Časopisi, ki oznanjujejo brezboštvo, so vsi veselja ganjeni nad temi besedami, in povečujejo izobraženost prestolo-naslednika.

Koliko vzroka imajo tedaj katoliki moliti, za zedinjenje protestantov s katoliško cerkvijo, da le-ti ne zgube popolnoma krščanske podlage, na kateri je še celó Luter bil, da Nemčija iz zgolj svobode vesti in strpnosti ne zabrede v

novi nejevero, ki zamuja vero v Kristusa. Vže zaradi tega nasveta, tega opominovanja do molitve bode slovel ta zbor katolikov za vse čase.

A ta shod ni samo določil verske edinosti nasproti razpadu na drugi strani, a prinesel je tudi porazumljenje v socialnih vprašanjih današnjih časov. Po nadrobnem pretresovanju so tudi tukaj napravili red in dosegli edinost, tako da je Windthorst konečno mogel reči: Ponavljam še enkrat, pri vprašanju zaradi rokotvorov in socialnih razmer ni je razprtije med nami. Nasproti bi povsod lahko dokazal skoraj pri vsem tem, da smo takoj edinih misli, ako na stran pustimo besedovanje in se postavimo na trdno praktično stališče.

Dvoje važnih stvari je tedaj ta shod dosegel: nasproti napadom na Cerkev je izdal pravo krščansko glasilo: molitev; v gmotnih vprašanjih pa je izrekel velevažno besedo: delaj! Moliti in delati, to naj bode glasilo vsem vernim v sedanjih zmedenih časih. Brez truda ni kruha, brez molitve pa ni blagoslova Božjega.

Politični pregled.

V Ljubljani, 17. sept.

Avstrijske dežele.

Kdo dela v Trstu nered? Lahi so to, pravi pravcati pritepeni laški podaniki. Kakor „Tržaški Tagblatt“ poroča, spoznali in prijeli so v petek opoldne jednega tistih pretepačev, ki so g. Brehmera, sodelovalca Tagblattovega, zvečer na 18. avgusta na javnem trgu skoraj ubili. Piše se Cremaschi in pravi, da je iz Milana doma, 22 let star in trgovski pomočnik brez službe.

Za škofa v **Budejericah** na Českem imenovali so svetli cesar v. č. g. ravnatelja seminarija v Pragi grofa dr. Frana Schönborna-a, mlajšega brata c. k. namestnika v Brnu na Marskem. Novo imenovani gospod je v najboljših letih, in slovanskim božjepotnikom v Rim dobro znana oseba.

Nj. Veličanstvo napili so 13. t. m. pri velikem obedu na zdravje ruskega carja Aleksandra III., kar se za jako dobro znamenje jasne bodočnosti med **Avstrijo** in **Rusijo** smatra.

Red železne krone prve vrste je dobil minister za deželno brambo b. m. Zeno grof **Weltersheimb**.

Na Dunaji so dovolili, da se odpre česka šola 14. septembra, vpisalo se je že 230 otrok.

V nedeljo 16. t. m. opoldne se je na Dunaji ta šola blagoslovila. Župnik Fürst po-

vdarjal je vzajemnost in skupnost cerkve in šole. Vodja učilnice je rekel, da si je pač svest težkega posla, ali da je ponosen nanj. Predsednik Komenskega društva zaklical je trikratni „slava“ cesarju, na kar se je odpela cesarska pesem in pa še jedna druga v českem jeziku.

Gališki deželni zbor je bil odprt v soboto 25. t. m. po navadnem običaji s slavo-klici na presvitlega cesarja. — Koroški deželni zbor se je baval po večem s stavbenimi in pripomočnimi zadevami. Na dnevnem redu je tudi bilo poročilo deželnega odbora, kar se tiče pobiranja davka na pivo in žganje v Celovci in načrt take postave; nasvet denarstvenega odbora, kar se tiče sklepa računov deželskih vstanov in zavodov l. 1881 in gospodarenja l. 1882; konečno nasvet stavbenega odseka, kar se tiče zidanja, ki je potrebno postalo pri Dravskem mostu pri Steinu vsled poškodovanja lanskega leta.

Bolgarski knez Aleksander ni lastnik 6. polka dragoncev, temveč le kot čezstevilni polkovnik imenovan. Lastnik polka je njegov oče, knez Aleksander Hessenski. Morebiti, da mu podeljena čast kmalo prav pride.

Velike **vojaške vaje** so bile 11., 12. in 13. t. m. na Ogerskem v okolici Budapešte. Navzočni so bili presvitli cesar sami. S temi vajami so baje končane vojaške vaje za letos.

Arberška železnica svršila se bode popolnoma meseca avgusta 1884 izvestno. Velikansko delo potrebovalo bo vsega skupaj 2 leti in pol.

Iz Hermanstadta se piše 13. t. m. „Pest. Lloyd“, da misli **ogersko-rumunska komisija** ustaviti svoja dela zaradi slabega vremena. Ogerski udje komisije in en Rumunec so hoteli stvar nadaljevati, a dva druga Rumunec, uda komisije, sta bila odločno za odlog.

Hrvaška vseučilišna mladina poslala je ruskemu časniku „Nedelja“ sočutno pismo zaradi smrti I. S. Turgenjeva.

Iz Zagreba, 14. sept. O novih uporih ni slišati, prenehajo povsod, kedar vojaki pridejo, a listi prinašajo naznanila iz upornih krajev, ki so silo žalostno brati in slišati. Uporniki so se tu in tam zmaščevali nad osebami, ki jim niso nič žalega storile, nad starčki in slabotnimi ženami. Vojastvo je bilo prisiljeno, brezobzirno postopati. Dejansko je mnogo upornikov mrtvih in hudo ranjenih, teh je vže več pomrlo. Lahko ranjenih je mnogo. Mnogo napadenih oseb je komaj pri življenju ostalo, nekateri so pobegnili pred vstaši v druge kraje in tudi v Zagreb. G. k. baron Remberg je za danes poklical k posvetovanju gg. Kreštica, Šrama, Mrzoviča in Folnegoviča.

Oficijozni „Nemzet“ opominja bolj zmerne **Hrvate**, naj ne napeljujejo vode na uporniški mlin, temveč delajo na to, da se ustavni „status quo ante“ čim preje, tim bolje v deželo povrne. Dalje pravi: „mi mislimo, da miroljubni Hrvati najbolj svoji domovini služijo,

žijo potrebni živeti. Tadanji čas gledé spodobnosti ni bil posebno rahločuten, a vendar se je nad temi javnimi igrami spodtikal. Dijaci so pa pri tem vendar mnogo zaslužili in sčasoma lotili so se teh predstav tudi nedijaci, vlačugarji in potepuhi.“

Komentar naj si čitatelj sam naredi. Iz navedenega nam pač ni jasno, da bi bile kvarile take predstave mladino. Tudi člani cesarske rodbine so se vdeleževali takih predstav, tako l. 1616 nadvojvoda Ferdinand, ko je bival v Ljubljani, in leta 1631 Marija, nevesta Ferdinanda III., kakor omenja pisatelj. Da so se pa tudi vlačugarji in potepuhi poprijeli predstav, ter tu godile nerednosti, pač ne morejo biti odgovorne jezuitske šole. Da se pa takim nerednostim pride v okom, skrbeti je dotični oblasti, kar se je tudi zgodilo, ker pravi pisatelj, da jih je prepovedal mestni zbor. Ni je pa tako koristne iznajdbe in vede, ki bi se ne dala tudi na slabo stran obrniti. Jako potrebno je za slehernega, da zna čitati in pisati. Ali glej,

tudi čitanje čestokrat mravnost kvari. Marsikdo, manj izkušen, boče čital spis v „Učiteljskem Tovarišu“ ter menil, da so jezuitske šole istinito zavodi, kjer se mravnost sistematično kvari.

Da temu ni tako, naj navedemo nekaj dokazov veljavnih mož, o katerih pač ne moremo reči, da so prijatelji jezuitom. Najlepši dokaz za jezuite na polji šolstva je pač ta, da so se tako hitro razširili po celem katoliškem svetu. Za časa, ko je bil zatrt jezuitovski red, imeli so 171 seminarjev in 669 šol, v kojih se je podučevalo v predmetih, ki se podučujejo na akademijah in gimnazijah. Po Nemškem in v naši domovini Avstriji ni bilo skoraj večjega mesta, kjer ne bi imeli jezuiti svojih kolegij. Njih velikanske zasluge o izgoji mladine priznavajo celó protestantje. Slavni Bako (v knjigi de dign. et augment. scient.) stavi jezuitovske šole kot sploh izgledne. „Če premišljuješ marljivost jezuitov“, piše, „njihovo delavnost v poduku in odgoji mladine, pridejo mi na spomin besede, ktere je

govoril Agezilaj Farnabaku: Oj, da bi bil naš, ker si tako vrl mož!“ Na drugem kraju pa kar naravnost trdi, da ne pozna boljših šol nego so jezuitske. — Ravno jednako pohvalo izreka o njih Hugo Grocij. „Jezuiti vživajo po svetu tako veliko veljavo zaradi njih nabožnega življenja (ob vitae sanctimoniam) in pa, ker vzrejujejo mladino s tolikom vspehom“. O nekdanjih jezuitovskih šolah piše tudi sedanjí zgodovinar Ranke tako-le: „Čuditi se je jezuitom. Resnica je, da se v njih šolah nauči mladina več v polovici leta, nego po družih v dveh letih“. (Ranke, die röm. Päpste II. 33.) Z nemškim zgodovinarjem vjema se tudi angleški zgodovinar Makaulay. „Višjo vzgojo mladine“, piše, „so sprejeli jezuiti skoraj popolnoma v svoje roke, ter jo tudi vodili z izvanredno spretnostjo. Celó njih nasprotniki so morali pripoznati, da nimajo mōž med seboj, ki bi se zamogli meriti z jezuitom o umetnosti, mlada srca voditi in vzgojevati“. (Gesch. Engl. III. 58.) Jezuitom drugače jako

če sami z uporniki boj pričnejo, in si vse prizadenejo, da se ljubi mir zopet povrne". — „Egyetértés“ opozoruje na veliko nevarnost, ki se iz hrvaškega ustanka lahko izčrpa; posebno nevaren je ustanek po vojaški krajini, kjer je ljudstvo po vsem konservativno, in se je tako rekoč kar čez noč uprlo. Ljudje so tamkej poprej velike pravice imeli in te so jim odvzeli, mesto njih pa velike davke naložili.

Bosniške železnice. Skupna vlada ima tri načrte bosanskih železnice pripravljene; a) Zveza Sarajeva preko Mostarja z Dubrovnikom (Ragusa), b) zveza dalmatinske krajine preko Knina po Unški dolini s Siskom in c) zveza Sarajeva z Mitrovico. Vlada se je menda za sedaj odločila za prvi načrt Sarajevo-Ragusa, ter se bode bodočim delegacijam predložil.

Vnanje države.

Vendar nekaj pametnega — če bo le res. Iz Londona se 14. t. m. poroča, da ste se Avstrija in Nemška pogodili, da skliče evropski kongres zaradi **splošnega razoroženja**. Avstrija, Španjska in Laška so menda vže obljubile, Bog daj! Naj bi pa zopet samo prazne želje ne ostale! Koliko denarja in koliko delavnih moči se bo osobito kmetovalskemu stanu prihranilo, si lahko vsak misli.

Iz **Cetinj**, 14. septembra. Knez Jurij Karadjordjević se bode oženil s princesinjo Olgo, hčerjo ranjkega kneza Danila. — Sultan je podaril princesinji Zorki kinča in oblačila v vrednosti 12.000 turških funtov.

Carigrad, 13. septembra. Ghazi Mukhtar paša in sultanov tajnik, Rešid Bey, pojmeta tudi k nemškim vojaškim vajam v Berlin in Homburg.

Po dunajskih in berlinskih novinah počil je glas, da se bode zaradi **Bulgarske** Evropa proti Rusiji na boj vzdignila. Bismarkovo orodje „Nordd. Allg. Ztg.“ pa pravi: „Mi pa naravnost trdimo, da se v merodajnih krogih o razdraženosti proti Rusiji zaradi Bulgarske nič ne vé in da glasilka: „Evropa proti Rusiji“ ni še izgovorjena. Na Dunaji, v Berlinu, kakor tudi na Laškem je gotovo le jedna želja zastopana in ta je želja po evropejskem miru. Nobena velesila si vojske ne želi.“

Bolgarsko redno „sobranje“ (državni zbor) sešlo se je v soboto, da določi letni trošak in sprejme pogodbo, kakor jo je pogodil „zbor štirih“.

Srbski cerkveni zbor sešel se bo 22. oktobra v Karlovcih ob Donavi. Patrijarh Angjelič potuje ta teden na Dunaj.

Ne bo dolgo in tudi v najmlajšem kraljestvu v **Srbiji** se bodo godile čudne reči. Časopisje naprednjaško, liberalno in radikalno si srdito boj na nož napoveduje. Povod temu so na videz volitve, v resnici pa notranja nezadovoljnost in skrivno hujskanje od Rističevih in Mihajlovih agentov bivšega metropolita. Liberalni klub (Ristič) postavil je za Beligrad dva kandidata, trgovci in radikali tudi dva. Sporazumljenje med obema strankama je tedaj splavalo po Donavi. 14., 15. in 16. t. m. so bile prvotne volitve. Kolikor se do sedaj soditi da, ima naprednjaška (vladna) stranka še največ vspeha, popolnoma propada pa Rističeva.

Srbski kralj Milan potuje iz Gleichenberga v Homburg. Nemški cesar Viljem mu je ponudil v ta namen posebni dvorni vlak od Frankfurta na dalje.

Imenovanje kralja Milana lastnikom tržškemu pešpolku št. 97 je po Belemgradu velikansk vtis napravilo. Le škoda, da Beligrad med Donavo in Savo leži in bo zato vtis, če je tudi še tako velik, prezgodaj po vodi splaval.

Francoski admiral Pierre, ki je Angležem na Madagaskaru toliko preglavice delal, in ki je tamkaj glavno mesto Tamatave bombardiral, umrl je 10. t. m. v Marseille. Pierre je bil mož, ki je na vljudno pismo še vljudneje, na robato pa tudi prav po — vojaški odgovoriti znal.

Ernest Marno, afrikanski prepotovalec, ki je 17. avgusta umrl, se je bil 13. januarja 1844 na Dunaji porodil in je živalstvo študiral in leta 1866 dokončal.

O dogodbah v **Kantonu** na Kitajskem poroča „New-York Herald“. — Zjutraj ob 4 je prišel parnik Hankov s potniki pred Kanton. Nekaj mešetarjev, komproderos, ki priporočajo gostilno, je hotelo na barko. Niso jim pustili blizo, njih eden je v vodo padel in utonil, množica je bila razburjena in je začela kamenje metati v ladijo. Hankov je odplul. Sedaj je ljudstvo zažgalo več skladišč ob bregu in nekaj hiš, petroleja so si mnogo preskrbeli. Osem poslopij je popolnoma pogorelo, mnogo je poškodovanih. Inostranci so bežali z družinami na ladije. Ljudi Kitajci niso napadali. Pet ur potem, ko je počila vstaja, prišli so kitajski vojaki, razporedili ljudstvo in mir napravili. Tuje zapuščajo Kanton. Tri vojne ladije so prišle varovat Evropejce, žico med Honkongom in Kantonom so vstajniki pretrgli. — V Londonu pa se pripoveduje tako-le: Sprla sta se Portugiz in Kitajec. Poslednji je bil pahnjen v vodo. Kitajci so bili zaradi tega zelo razjarjeni, razsajali in razgrajali so, a oseb niso napadali, kar začnejo Nemei (9) in 3 Angleži na nje streljati. Še le potem so streljali Kitajci, padel je Kitajec, a potem so prišli vojaki in mir napravili. Kitajski služabniki Evropejcev so se obnašali vrlo dobro in so rešili veliko premoženja in imenja Evropejcem, a pri tem sami bili v nevarnosti.

Iz **Honkonga** naznanja „New-York Herald“ iz francoskih virov naslednje: Francozi so šli 1. septembra do Pallan 12 milj od Santaya, na triurnem boji so vzeli pozicije Črnih zastav. Zguba Francozov: 2 častnika, 14 mož mrtvih; 3 častniki, 40 mož ranjenih. Črne zastave so zgubile 500 mrtvih in 2 to-

pova. General Bonet je postavil 300 mož za posadko na vzetih krajih in je šel potem v Hanoi na pomoč.

Izvirni dopisi.

Iz Maribora, 15. sept. Nisem Vam še dosti pisal iz Maribora, čeravno že dalje časa tukaj bivam. Mesto je, kakor po navadi živahno, posebno ker si iščejo tu zavetišča iz Hrvaške in Ogerske pregnani židje. Mariborčani, kakor sploh vsa Štajarska, bodo teh nenadnih gostov gotovo silno veseli, vsaj že vsi vemo, kaj znajo. Tudi graški polk Maroičič dospel je predvčerajšnjem sem. Posebno zanimanje pa vzbuja cesarsko odlikovanje dveh tukajšnjih mestjanov: g. Duhača in g. Dominkuša, ki sta dobila cesar Franc-Jozefov réd. Izmed nju je eden Slovenec, drugi Nемеc, kar je tudi prav. Vsem z enako mero! V mestu našem se še več slovenski govori, kakor bi človek, ki na ulice stopi, s početka misli; le nekaj neustrašnih voditeljev in malo več samosebnega spoštovanja nam še manjka in vse bi bilo v redu. Dokler pa tega ni, bo naša slovenska stvar le dremala. V nedeljo dne 30. t. m. meni se tukaj igrati javna tombola; a v kaki namen, to mi še ni znano. Dobitki se nabirajo in so neki dosti veliki. Z Bogom! *)

Domače novice.

(*Deželni zbor kranjski*) je danes po več ko dvamesečnem pretrganji zopet sešel se in zboroval blizo dve uri. Poslušalec je bilo prišlo zelo veliko, polni ste bili obe galeriji, največ jih je menda prignala radovednost videti nove poslance, ker na starem strelišči do tega ni bilo dosti ugodne prilike, kajti živahnih razgovorov danes tako ni bilo pričakovati. Nemškutarjev, ki so prej tako košato sedeli na svojih sedežih, je zdaj prav siromašno število, zato tudi prav pohlevno sede na svoji strani, ne črhne nobeden nič. Današnja seja vršila se je toraj prav mirno, še o zadnji točki, o predlogu za volitev odseka, ki ima pretresati volitev velikega posestva in o nji poročati, so bili čisto tihi, le volitve so se zdržali. Druga seja bo še le danes teden, ker morajo do tje odseki pripraviti gradiva. — Obširneje poročilo o ti seji je na prvi strani.

*) Vašega drugega dopisa nikakor ne moremo objaviti, ker gotovo bi šel za prvim v — tamnico. Za te pa neradi tiskamo. Vredn.

neprijazna enciklopedija Erscha in Gruber-ja pravi: „Želi so neomejeno pohvalo zaradi njih odgojevalnega načina, stroga šolska disciplina in notranje uredbe, velikanski napredek učeče se mladine so opravičevali njih sposobnost o vzgoji mladine“. Še večjo pohvalo izreka Dallas vzgojilni zistemi jezuitski. Nemški pedagog Friderik Körner piše v svoji zgodovini pedagogike o jezuitskih šolah tako-le: „Postala je navada, da se slikajo jezuiti kot nečloveški, polni hudobije, zvijače in izdajstva, če tudi mora biti slehernemu dobro znano, da niso historično dokazane pregrehe, koje so se jim očitale in podtikale, in da je bila surova sila politike francoskih ministrov povod, da je bil red odpravljen v pretečenem stoletji; hoteli so se namreč obogatiti z imetjem jezuitovskih samostanov. Njih pregnanstvo iz dežel južne Evrope je bil čin surovega nasilstva in skopega plena (habsüchtiger Plünderung). Če se prizadevajo jezuiti z vsemi močmi, da razširjajo vero, katero imajo po svojem pre-

pričanju za jedino zveličavno, ne more in ne sme se jim pač to vzeti za zlo. Vendar to ne pripada k naši tvarini; pač pa je dolžnost pravice in resnicoljubja, zavezati jezike onim neumnežem, ki vidijo ravno v vzgojevalni metodi jezuitski najbolj prekanjeno in hudobno sredstvo, kvariti mladino. Ti brezumni tožitelji niti ne znajo, da jezuiti prav za prav nove zisteme niti postavili niso, nego le združili vzgojevalno metodo Trotzendorfer-jevo s podučevalno Sturm-ovo, ter jo zjedini in organizirali v jedno celoto. V šolstvu zaznamovajo novo dobo (einen neuen Wendepunkt), ker združujejo vzgojo s podukom v jedno celoto, toraj stari element (das antike Element) zvezujejo s krščanskim. V tem stojé na vrhuncu časa onega, zatega del so imeli tako velikanske vspehe, kar mora tudi protestant brez zavida pripoznati, da so studije starih (die Studien der Alten) tudi od praktične strani razumeli ter sprejeli tudi vzgojo kot jednako važen del v svoje šole . . . Jezuiti

so združevali svoje učence v kolegijah, kakor je bila to navada od starih časov, v kterih so vzgojevali svoje redovnike, ki so potem delali posebne seminarje; v konvikte nasproti pa so sprejemali dijake za plačo na hrano in oskrbovanje, revne tudi brezplačno jemali z odgojenci ljubeznjivo in milo ravnali, ozirali se modro pri odgoji na stan ter znali doseči nepopačeno nravnost, kakoršne ni bilo nahajati na nobeni drugi šoli onih časov; kajti ogibali so se sramotivnih kazni in nepopoljšljive raje iz šole izpustili“. (F. Körner, Gesch. der Pädag., Leipzig 1857. str. 120.) Lahko bi navedli še mnogo izrekov veljavnih mož iz nasprotnega tabora; a za sedaj naj ti zadostujejo. Kdor se pa hoče še bolje podučiti o delovanju jezuitov, naj čita knjigo: „Der Jesuitenorden“. Eine Beleuchtung nach Quellen. Regensburg 1872. — Idimo dalje!

(Dalje prih.)

(Duhovske spremembe v ljubljanski škofiiji.) Č. g. Jožef Jaklič, fajmošter v Starem logu, dobil je faro Dolenjovas pri Ribnici; č. g. Ferd. Kogej pa faro Gorenji Tuhinj.

(G. France Gerdinec.) gimnazijski profesor, je prestavljen iz Kočevja v Kranj.

(V gimnazijo ljubljansko) se je vpisalo učencev 759, v prvi razred 215. Kteri bodo sprejeti in kteri ne, izvedó jutri ob devetih dopoldne. Paralelke so do V. razreda; v prvih dveh po tri (a nemška, b in c slovenski).

(Knjige Maticine.) Da se knjige „Slov. Maticine“, obetane za mesec julij, ne razpošiljajo še doslej, kje so vzroki? Naj bi se vsaj Spomenik nam dal, o katerem vemo, da je vže davno gotov, da ne zgubi preveč svojega poména.

(Tretjo praktično vajo) imeli so ljubljanski veterani včeraj popoldne v c. kr. vojaški bolnišnici. Vadili so se obvezovati po enkrat, dvakrat ali trikrat ranjene, prestreljene ali zlomnjene zunanje ude. Čuditi se je pač, s kako ljubeznijo se vrli možaki bodočemu poslu usmiljenega Samarijana žrtvujejo. Komur je beda in velika zapuščenost ranjenega vojaka na bojnem polji znana, hvaležno in radostnega srca pozdravil bode neumorno požrtvovalnost društva rudečega križa, kakor tudi samarijansko ljubezen do bližnjega v času potrebe vrlih veteranov.

(Nemčurska olika.) Kdor hodi memo ljubljanske kazine, lahko opazuje tam razne ljudi, večidel gosposke postopače, ki pred kavarano neolikano in neestetično pomaljšajo svoje podplate in pete memohodečim pod nos in razen tega delajo neslane opazke, kakoršnih od olikanih ljudi ne bi kdo pričakoval. Sinoči proti deveti uri gre znan narodnjak iz čitalnice tihega in mirnega pota domú, a ko krene tam memo, završi nad njim piskanje, živžganje, sikanje itd., da se je moralo prav daleč slišati. Tako se obnašajo — ne slovenski poulični fantalini, ampak gostje kazinske kavarne.

Razne reči.

— Občinske volitve. V št. Vidu pri Zatičini je bil za župana voljen Franc Muli iz Gabrja, v Jaršah, kamniškega okraja, pa Franc Šmon iz Rodice.

— Glavni zbor štajarske učiteljske zveze bode 19. in 20. t. m. v Mariboru. Program: 19. sept. v deški šoli (realkinem šolskem poslopji) ob treh popoldne pristranski zbor za slovenski jezik: Predmet: kedaj in po koliko ur na teden in po kaki metodi naj se podučuje v drugem deželnem jeziku? Poročevalec g. Romich. — Ob štirih pristransko zborovanje za šolske vrte: predmet: a) o napravi in okoristenji šolskega vrta. Poročuje profesor Mell; b) štajarski šolski vrti in c. k. štajarsko vrtnarsko društvo. Poročevalec g. Tellner. — Ob pol šestih zbor odposlancev (delegatorov). — Ob štirih slovesen večer v Götzovem salonu. — 20. sept. ob devetih glavni zbor v kazini: a) vednostna razprava. Profesor Hirschler; b) razpravljajo se predmeti, ktere je določil zbor delegatorov. — Po glavnem zborovanji shod delegatorov, da volijo opravnike. Ob eni skupni obed v kazini. Popoldne si ogledajo vinorejsko šolo, šolo v naselbini (Colonieschule), tako jo imenujejo Mariborčani, stanovanje delavcev, orodjedelavnico južne železnice, parni mlin z električno razsvitljavo. Razstava učil zvezana z zborovanjem bode v deški šoli in je otvorjena 19. sept. od 1. do 6. ure popoldne in 20. sept. od 8. ure zjutraj in do 6. ure popoldne.

— Banka „Slavija“ sklenila je v drugem letošnjem četrtletji t. j. od 1. aprila

do 30. junija t. l. 21079 novih zavarovanj, za kapital 18.662.078 gold. 73 kr., za kar se ji je plačalo zavarovane in pristojbin 516.036 gl. 66 kr. Za škode se je izplačalo v tem času 154.596 gold. 51 kr. Denarni promet glavne blagajnice znašal je 2.319.567 gold. 26 kr., in od bančnih kapitalij bilo je v tem času vloženih 212.395 gold. 50 kr., v češko-moravskih in galiških založnicah in 1.175.550 gold. 34 kr. izposojenih na hipoteke. Gasilne brizgalnice je oddala banka 5 občinam. Od 1. januarja do 30. junija bilo je na novo sklenjenih 30.851 zavarovalnih pogojev za kapital 29.973.750 gold. 90 kr., proti zavarovalnini in postranskim plačilom 863.098 gl. 42 kr. Za škode se je izplačalo v prvem polletju 234.122 gold. 99 kr. Samoupravna društva za zavarovanje pokojnin iz užitka postajajo čez dalje bolj priljubljena. Pristopilo jim je namreč do konca junija t. l. 702 članov, ki so zavarovali užitka in pokojnin za 130.743 gold. 50 kr., in vpisali vlog 526.661 gold. 14 kr. Zastopniška pokojniška zaloga imela je do konca junija 1883 4452 deležnikov, a njeno premoženje narastlo je na 34.647 gold. 93. kr.

— Od Poljakov se nam je marsikaj učiti! V Galiciji se je mestni levovski kemik dr. Wasoviez več časa z analizo živeža in drugih k temu potrebnih reči pečal in našel v 79 slučajih belo vino le osemkrat nepokvarjeno; v 102 slučajih rudeče in črno vino samo dvakrat nepokvarjeno, v 39 poskusih žganja vse pokvarjeno blago in v 203 poskusih likerja in esencev 109krat dobro blago. Kaj, ko bi tudi po naši deželi mestni fizikus tu pa tam poskušal moko, vino, maslo, zlasti pa pri nekterih pekih v Ljubljani kruh, da ne bodo okopele moke, ki že hudo po plesnjobi diši, med svežo moko mešali in iz nje kruh pekli, od kterega revne ljudi trebuh boli, kajti le reveži tak kruh jedó, ker ga cenó kupijo. Sicer je pa tak kruh vže po plesnjevem duhu in okusu na prvi grizljaj spoznati.

— V Etretatu ob morji dogodilo se je meseca avgusta nekaj žalostnega s smešnim koncem. Iz suhega jel je veter pritiskati in morje dvigalo se je valovito; vsak, kdor je hotel med valove, moral si je opasati vrvice okoli života, ktero je eden kopeljašev (Bademeister) v roci obdržal. Bogat Amerikanec pa tega neče. Kopeljaši mu s silo vrv okoli života vržejo, Amerikanec pa jo, jedva v vodi, vže odveže in brez nje v razburjene valove plava. Ali ni dolgo trajalo, kar so ga srditi valovi pograbili in neusmiljeno drug drugemu v peneče naročje metali. Revež kliče iz celega grla na pomoč, ali kdo se bo v divje morje v smrtno nevarnost podajal! Slednjič si vendar le nekaj pogumnih kopeljašev vrvice opase in hajdi — ponj. Rešili so ga in srečno na suho spravili, toda joj mene — kakor na migljaj, planili so vsi kopeljaši čez Amerikanca in ga tako pretepli, kolikor je le držati zamogel. Mu pač ni škodovalo, kajti za poredne otroke je šiba najboljše zdravilo. („Tribüne“.)

K temu naj dostavljamo domač izgled. V St. V. je potreboval gospodar krovea. Imel je ženo prav tiho in delalno, a posebno duhovita ni bila, kar pa ni branilo, da sta se prav lepo porazumljevala. Enkrat mož naprosi krovea, ki pride in svoje delo izvršuje, mož mu pa pridno zraven streže. Nesreča pa, pravijo, ni nikoli ugnana: Mož zgreši prave stopinje in pade na tla. Prva nesreča; druga ne manjša je bila, da je ravno žena za pragu stala. Ne veliko pomisljuje se zgrabi prvo preklo, ki je pri rokah, ter začne moža ž njo odevati. Krovec zavpije nad njo: „Neža, ali si obnorela, ali kaj ti je?“ „E vidite, mu priprosto odgovarja, saj ga nisem prehudo, malo je pa le zaslužil, če ne bi se še navadil in bi bil potem zmirom na tleh.“ No, dobila sta jih oba; moramo pa pripoznati, da Amerikanec jih je bolj pošteno zaslužil.

— Ruskim poslancem se je konec minolega stoletja ukazalo, da morajo depeše na cara in vlado v ruskem in ne več v francoskem jeziku odpošiljati. Junak, kakoršnih se tudi pri nas ne manjka, ki je bil v Parizu

za poslanca, depešira carju: „Vsi trgi in ceste parizke so polne ljudi „brez hlač“ (Sansculotov).“

Telegrami „Slovenca“.

Konjice, 17. sept. Pokojni nadžupnik in dekan v Konjicah, bivši profesor bogoslovja, dr. Ulaga, dobil je spomenik; danes, 17. t. m., so ga na konjiškem grobišču slovesno blagoslovili.

Petrograd, 17. sept. V Novomoskovski so po judovskih hišah in prodajalnicah plenili, za pomirjenje so poslani tje kozaki.

Dunajska borza.

15. septembra.

Papirna renta po 100 gl.	78 gl. 20 kr.
Srebrna	78 „ 55 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	99 „ 60 „
Papirna renta, davka prosta	93 „ — „
Ogerska zlata renta 6%	119 „ — „
„ „ 4%	87 „ 05 „
„ papirna renta 5%	85 „ 85 „
Kreditne akeje	160 gl. 291 „ 75 „
Akeje anglo-avstr. banke	120 gl. 108 „ 75 „
„ avstr.-ogerske banke	835 „ — „
„ Ländersbanke	104 „ — „
„ avst.-og. Lloyd v Trstu	645 „ — „
„ državne železnice	320 „ 40 „
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	231 „ 75 „
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	102 „ 80 „
„ Ferdinandove sev.	104 „ 75 „
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 119 „ 75 „
4% „ „ 1860	500 „ 133 „ — „
Državne srečke iz l. 1864	100 „ 167 „ 75 „
„ „ 1864	50 „ 166 „ 50 „
Kreditne srečke	100 „ 168 „ 25 „
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ — „
Rudolfove srečke	10 „ 20 „ 25 „
5% štajarske zemljišč. odvez. obligac.	104 „ — „
London	119 „ 95 „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 67 „
Francoski napoleond.	9 „ 94 1/2 „
Nemške marke	58 „ 55 „

Naznanilo.

(3)

Na prodaj je 8 prav dobro ohranjenih, močnih **vinskih sodov** z železnimi obroči in sicer 7 po 40 in eden za 70 veder avstr. držečih; kje, pové opravništvo „Slovenca“.

Prodaja knjig po dražbi.

Po dovoljenji mestne okrajne sodnije v Ljubljani bode zapuščina (knjige) 2. maja t. l. umrlega župnika zgornjetuhinjskega, č. g. Janeza Smole-ta,

24. septembra 1883

od 9. do 12. ure, in če treba, od 3. do 6. ure popoldne pri c. k. notarji dr. Fr. Voku v Križankih, za vsako ceno po dražbi prodana. (3)

Najboljši (8)

papir za cigarette

je

LE HOUBLON

(Francoski izdelek.)

Pred ponarejenjem se svari.

Jedino prav je ta papir, ako je na vsakem papirji vtisnjeno ime **LE HOUBLON** in ima vsak karton spodaj stoječo varstveno marko.

Cawley & Henry

Prop^{te} du Brevet

CAWLEY & HENRY, alleinige Fabrikanten, PARIS